

כה"י

שיחות
רבינו
ראש הישיבה
שליט"א

פרשת חקת תשפ"א

סעודה שלישית | קידושא רבא | שבוע ברכות - אור ל' תמוז
הנחת תפילין - ז' תמוז | כנס הודאה והתעוררות בסיום המגבית

- טיוטה -

תמוז תשפ"א

♦ גחלי אש ♦

לשמיעת שיעורים ושיחות

077-2277-277

בארה"ב: 716-229-4771

באירופה: 44-330-390-0476

**לתרומות ולהנצחות
ניתן לפנות למכון**

כל הזכויות שמורות

מכון 'עברא דדשא'

להוצאת ד"ת מרכינו ראש הישיבה שליט"א

בן מרן רבינו הפני מנחם מגור זי"ע

טל: 03-739-5330 | פקס: 077-4703647

מייל: droshosry@droshosry.com

ניתן לפנות לקבלת הגליונות מדי שבוע

פרשת חקת תשפ"א

סעודה שלישית

מאמר א

עולם הזה הטעם מביא למעשה, דהיינו על ידי שהאדם חומד את טעם המאכל או הנאה אחרת מעוה"ז והבליז הוא בא לידי מעשה בהנאות עוה"ז או ח"ו בא לידי תאות עבירה, אבל לאחר מעשה הם נמאסים עליו, וכבר אין לו טעם בהם, אלא יש לו זכרון מהטעם שהיה לו בשעת מעשה, שזה יכול לגרום לו לעשות כן שוב. אבל תורה ומצוות הם להיפך, דאף שאינו מתאוה להם ואין מרגיש הנאה ותאוה במצוה, מ"מ ע"י שעשאם זוכה להשיג טעם בתורה ובמצוה - הגעפיהל בקיום רצון ה', ולהתאוות להם לעשותם שוב.

אך אי אפשר להשיג הרגשת הנאה וטעם בלימוד תורה ובקיום מצוות כל עוד שיש הנאה וטעם בגשמיות, כי בעוד שבהבלי עולם הזה יכול להיות לאדם טעם בכמה סוגי מאכלים, או בכמה סוגי הנאות עולם הזה, ואין הם מהווים סתירה זה לזה, ויכולים גם ליהנות בבת אחת מכמה הנאות עולם הזה. אולם בתורה ומצוות לא מביעא שאי אפשר להרגיש בהם טעם יחד עם הנאות עולם הזה, אלא אפילו אי אפשר לומר שפעם הנני עוסק בתורה תפלה ומצוות עם הרגשת עונג והנאה, ופעם

בתיב (יט, ב) 'זאת חקת התורה אשר צוה ה' לאמר', וברש"י מחז"ל 'לפי שהשטן ואומות העולם מונין את ישראל לומר מה המצוה הזאת ומה טעם יש בה, לפיכך כתב בה 'חקה', גזירה היא מלפני ואין לך רשות להרהר אחריה'. ובשפת אמת (תרל"ו ד"ה ברש"י) מקשה דאי באמת אין בה טעם אמאי צריך להקדמה זו שהשטן ואומות העולם מונין את ישראל, הול"ל דכיון שאין לה טעם כתוב חוקה, כמו כל מצוה שאין לה טעם שנקראת חוק.

ומבאר השפת אמת ד'טעם' יש לו ב' פירושים, ועל דרך משל, מי שצריך לבלוע דבר מר לצורך רפואה, אכן אין לו 'טעם' והנאת החך בזה - וע"ד דכתיב (איוב יב, יא) 'וַיִּחַף אֶכֶל יִטְעֵם לוֹ', אבל יש לו 'טעם' - סיבה למה הוא אוכל דבר מר, לצורך רפואה. וכמו"כ אנו רגילים לפרש 'טעמי המצוות' על הסיבות של המצוות - אמאי צוה הקב"ה מצוה זו, אבל באמת 'טעמי' המצוות הכוונה גם כן על הגעפיהל בקיום המצוות, דכמו שלהבדיל כל אחד מבין ומרגיש הנאה וטעם בדברי עולם הזה, כן יש הנאה וטעם בתורה ומצוות. אך יש הבדל גדול ביניהם, דבדברי

הטעמים והמדרשים המבארים כל סיבת המצוות, אך אין אנו יכולים להשיג טעם זה מחמת השטן ואומות העולם - דהיינו הגשמיים המונעת בעדנו מלהרגיש הטעם וההרגשה הרוחנית במצוה גבוהה כזו.

ובאמת כל נפש ישראל משתוקקת ויש לה טעם בעשיית תורה ומצוות, שהרי העונג והטעם האמיתי שיש לנפש ישראל הוא להתחבר להבורא ית"ש, ואיתא בספח"ק ש'מצוה' הוא מלשון צוותא וחיבור (עי' שלה"ק מס' יומא דרך חיים אות טז), כי תרי"ג מצוות הינם תרי"ג עצות ודרכים להתחבר ולהתקשר לקוב"ה (עי' זוה"ק ח"ב פב: ורמב"ם סוף הל' תמורה), אך כשכלי הטעם מגושמים אין יכולים להשיג טעם רוחני, ונדמים לנו כעול על צוארינו, וכפי מה שפורש עצמו מעולם הזה כך זוכה לטעום טעם בעניני עולם הבא.

ומוסף השפת אמת, דבשבת קודש יכולים לזכות לטעום טעם עולם הבא. ובוודאי אין כוונתו שבימות החול ישקע האדם לטעום תענוגי עולם הזה, שהרי השפת אמת זי"ע היה קאצקער חסיד, והרה"ק מקאצק זי"ע אמר איך ווייס נישט וואס זיי ווילען פון מיר האבען, א גאנצע וואך טוהט יעדערער וואס ער וויל, און אז עס קומט שבת קודש טוהט ער זיך אהן די קאפאטע און די גארטעל און דאס שטריימעל, און ער מיינט אז ער איז שוין א מחותן מיט די לכה דודי, איך זאג 'כמעשהו בחול כך מעשהו בשבת'. אלא המכוון שבשבת קודש יש לאדם יכולת להתעלות במקצת - מ'געבט איהם עפעס א טרעפעל צו שפרינגען מער, וכמבואר

אחרת אהנה מעולם הזה, כי אחרי שנמשך בכלי הטעם ובכלי הגוף לעניני עולם הזה, אינו יכול להרגיש חשק וטעם בתורה ומצוות. אמנם האדם יכול ואף צריך ומחויב ללמוד תורה גם בלי 'טעם' אלא כ'חוק', כי רק על ידי לימוד התורה יכול האדם לטהר את לבו מאהבות גשמיות, ורק על ידי לימוד התורה וקיום המצוות כ'חוק' יכול להגיע ל'טעם' בתורה ומצוות, אבל כל עוד שלא תיקן וזיכך את גופו - ויש לו הרגשת טעם ותענוג בעולם הזה וגשמיות, לא יוכל שיהיה לו הרגשה נכונה ומתיקות בתורה ומצוות, או הנאה ותענוג בתפלה.

אמנם יש דרגות בזה, כי גם כשלא ישיג האדם טעמי המצוות שהם גבוה מעל גבוה, יש מצוות שיתכן שיהיה לאדם קצת הרגשה בהם - טעמא דטעמא, הגם שיש לו עדיין טעם בגשמיות, אבל מצות פרה אדומה גבוהה ביותר, וכדי שיהיה לאדם טעם בזה שישתוקק לקיימה וירגיש טעם והנאה הימנה, צריך להיות מובדל ומופרש מעולם הזה, ורק אחרי שמקיימים את המצוה כחוקה, זוכים להשיג טעם. אבל משה רבינו ע"ה - איש האלקים, שלא היתה לו שום שייכות לגשמיות, ולא היה לו טעם בשום דבר מעניני עולם הזה, היתה לו הנאה והרגשת טעם גם במצות פרה אדומה, וזה מה שאמרו חז"ל 'לך אני מגלה 'טעם' פרה אדומה'.

ולבן מקדים רש"י לבאר מה שפרה אדומה נקראת 'חוקה' - לפי שהשטן ואומות העולם וכו', כי באמת יש לפרה אדומה א גוטע רוחניות'דיגע טעם און געפיהל - שזהו הטעם הפנימי של כל מצוה מלבד

ולפעמים מרוב שהוא משתמש בהם להנאות עולם הזה כוחות אלו הם בגלות, אבל מי שרוצה שיהיה לו געפיהל בתורה ומצוות, שייכות וחיבור לרבונו של עולם - מדת הקב"ה מחזיק רק כאשר הכלי שלו מלא בדברים רוחניים (ועי' פני מנחם כי תשא עמ' ריב ונצבים עמ' קעד), כי 'כלי ריקן' דהיינו כלי המלא בדברים ריקניים - ליידיגע און פוסטע זאכען - אינו מחזיק דברים רוחניים.

וזהו שאמרו חז"ל (שבת קיט.) 'אמר לו קיסר לרבי יהושע בן חנניא מפני מה תבשיל של שבת ריחו נודף, אמר לו תבלין אחד יש לנו ושבת שמו שאנו מטילין לתוכו וריחו נודף, אמר לו תן לנו הימנו אמר לו כל המשמר את השבת מועיל לו ושאינו משמר את השבת אינו מועיל לו, אם כלי הטעם מהווים כלי קיבול לטעמים ותענוגות גשמיים, אינם יכולין לקבל ולטעום הרגשה רוחנית.

וזהו פירוש המסורה, כי מי שהוא בבחי' 'מים חיים אל כלי', שמטטה את כליו מטעמים גשמיים, וממלא את הכלי רק עם מים חיים - בתורה ומצוות, ו'לא הורק מכלי אל כלי', שאינו משתמש בכוחות הרוחניים לדברים גשמיים, כי אי אפשר באותו כלי להשתמש גם לגשמיות וגם לרוחניות - והם ב' כלים שונים. 'על כן עמד טעמו' - האט ער דער רעכטיגע טעם און געפיהל אין תורה און מצוות.

וממים הפסוק 'וריחו לא נמר', דאיתא בגמרא (ברכות מג: עירובין כא:) עתידין בחורי ישראל שלא טעמו טעם חטא שיתנו ריח טוב כלבנון, בחורי ישראל

בשפת אמת דמי שטרח בערב שבת יאכל בשבת, היינו כפי מה ששומר הרצון שלא להתערב בדברי חול, ושומר את עצמו בימות החול מלהתגאל בהכלי עולם, עי"ז זוכה לטעום טעם עולם הבא.

ובזה י"ל נוסח התפלה שאומרים במוסף לשבת קודש 'מענגיה לעולם כבוד ינחלו טועמיה חיים זכו', דלכאורה יש לדקדק אמאי נקט 'זכו' בלשון עבר ולא בלשון עתיד כמו 'ינחלו', אלא טמון בזה דטעם ברוחניות הוא לא כמו בגשמיות, דבגשמיות אחרי שאדם טעם ונהנה, הרי זה נמאס אצלו, וברוחניות להיפך, על ידי כל מצוה גובר אצלו הטעם בתורה ומצוות, ולכן בכדי להיות 'טועמיה', שיהיה לאדם טעם בשבת קודש, צריך להיות 'חיים זכו' בעבר, ששמר את כלי הטעם וכלי הגוף מלטעום טעם עולם הזה, והיה לו טעם בדברים רוחניים, וכמה שהאדם מקדש כלי הטעם וכל גופניותו, כך יש לו יותר טעם של עולם הבא, ויכול לזכות להרגיש טעם בשבת קודש.

בבעל הטורים בפרשתן (יט, יז) מביא 'אל כלי' ב' במסורה, 'מים חיים אל כלי', 'ולא הורק מכלי אל כלי ובגולה לא הלך על כן עמד טעמו בו וריחו לא נמר' (ירמיה מח, יא), והנה הפסוק שם איירי על עמון ומואב, אבל יתכן לפרשו על גלות הנפש של כל איש ישראל, דאיתא בגמרא (ברכות מ.) 'בא וראה שלא כמדת הקב"ה מדת בשר ודם, מדת בשר ודם כלי ריקן מחזיק מלא אינו מחזיק, אבל הקב"ה אינו כן מלא מחזיק ריקן אינו מחזיק', כל אחד קיבל במתנה כלי הטעם וכוחות הנפש,

אין להם צורה עצמית כלל, והם אינם מקבלים שום צורה, ובכל כלי שישפכו אותם לתוכו יקבלו המים מיד את צורת הכלי. ואילו 'סלע' הוא דבר שיש לו צורה. ומשה רבינו ע"ה נצטוו להוציא מים מן הסלע, להפוך את הצורה לחומר, דייקא משה רבינו ע"ה שהיה משולל מכל שייכות לגשמיות, ועל שם זה הוא נקרא משה כדכתיב (שמות ב, י) 'ותקרא שמו משה ותאמר כי מן המים משיתהו', ולכן היה צריך התאמצות לעשות כן, והשתמש עם המטה. אמנם אין לנו השגה כלל בחטא של מי מריבה, ועם כל מה שהאריכו במפרשים בספה"ק לבארו, אין לנו קצה של השגה בזה, אבל י"ל שלמשה רבינו ע"ה היה נראה כדבר בלתי אפשרי שהוא יוציא מים מן הסלע.

יעזור השי"ת שנזכה לטעמים הנכונים, און דער רעכטיגע געפילעהן, וגם מי שנמשך אחר טעם של גשמיות או חלילה נכשל וטעם טעם של איסור, יכול להשתנות לטוב ולתקן את טעמו, שהרי הדברים קל וחומר, אם ראינו בשנה וחצי האחרונים שיכולים לאבד חוש הטעם - לא עלינו ולא על שום בר ישראל, מדה טובה מרובה, שבוודאי יכולים להשכיח ולמעט תאוות עולם הזה, לתקן את כלי הטעם, ולזכות להיות 'כלי מלא' לקבל אור התורה והמצוות, לקיים מצוות עם הרגשה ושייכות לרבונו של עולם, להשיג טעמי המצוות. ויש סיוע מחתן שמוחלין לו לכל עונותיו, ולכל השובבינים כדאיאת בדגל מחנה אפרים (פר' בא). יעזור השי"ת מ'זאל קענען גיין אויף דער יודישען וועג.

שלא 'טעמו טעם' חטא דייקא, וואס זיי האבען נישט קאליע געמאכט זייערע געפילעהן, שלא קלקלו את חוש הטעם, אלא השתמשו בכלי הטעם ובהרגשות שלהם לדברים אמיתיים - כלי מלא ולא כלי ריקן, הם עתידים ליתן ריח טוב כלבנון, מיט דער רעכטיגע געפיהל און דער רעכטיגע ריח.

ועל כן העונש של נחש הקדמוני - שהוא השורש והסמל של כל החטאים, היה שבכל מה שטועם מרגיש רק טעם עפר, כי בחטאיו קלקל את כלי הטעם. ולהיפך, בצד הקדושה, משה רבינו ע"ה - שבזכותו ירד המן לבני ישראל - שטועמים בו כל הטעמים שבעולם. ולכן כשהתלוננו בני ישראל על המן שילח ה' בהם הנחשים השרפים (עי' רש"י כא, ו), ומשה רבינו ע"ה שהיה משולל לגמרי מכל שייכות לגשמיות, עשה נחש נחושת, שבני ישראל יסתכלו כלפי מעלה, ויזכרו שאין המטרה של החיים בהאי עלמא לתענוגים גשמיים - שהרי התוצאה מחטאים היא טעם עפר, אלא צריכים לנצל את כלי הטעם וכוחות הנפש לטעמים ותענוגים רוחניים, בקיום תורה ומצוות.

ובזה י"ל הענין של מי מריבה, דמבואר במהר"ל (גבורות ה' פרק מ) שהדבר היותר חומרי בהאי עלמא הוא מים, כי כל דבר נברא מחומר וצורה, וכמה שהדבר קרוב יותר לרוחניות כך יש לו יותר 'צורה', ומכל הדברים שבעולם אפשר לייצר צורות שונות, או דברים אחרים כמו כלים וכדומה שהם בעלי צורה, אבל המים

מאמר ב

נדר', שהאדם יכול לחייב את עצמו אף על דבר שלא בא לעולם.

אך השאלה היא, כמו שהקשו האחרונים (עי' המצויין בס' המפתח), אמאי הרמב"ם מוכיח מיעקב אבינו שהוא קודם מתן תורה [דהריב"ש (סי' שכח) ס"ל דקודם מתן תורה היה מהני קנין אף בדבר שלא בא לעולם, ודנו אי למדין מקודם מתן תורה, עי' ירושלמי מו"ק פ"ג ה"ה, שדי חמד כללים א אות שכא ופאה"ש סי' קלה סק"י, בית האוצר כלל א סק"ד וכלל צט. ועוד], הו"ל להוכיח ממקרא מלא דפרשתן 'וידר ישראל נדר וגו' אם תתן את העם הזה בידי והחרמתי את עריהם', דמזה מוכח שאף אחר מתן תורה שייך לידור אף בדשלב"ל. ובקושיא זו האריכו רבוה"ק זי"ע, וכבר אמרנו כמה דרכים בזה (עי' עבד"ד ח"ב עמ' קצא-קצג).

ויש לתרץ, כמו שכתב החתם סופר (שו"ת 'ויד' סי' רמג) לבאר מה שהרמב"ם הוצרך להביא גם הפסוק שהקב"ה אמר 'אשר נדרת לי שם נדר', דבלי זה לא היה אפשר להוכיח דאכן מהני התחייבות על דשלב"ל, דדלמא יעקב אבינו אכן אמר כן אבל באמת אין לדיבור זה דין נדר, משום הכי הביא הרמב"ם ראייה ממה שאמר הקב"ה 'אשר נדרת לי שם נדר'. ולפ"ז י"ל כוונת הרמב"ם שלא הביא ראייה מפרשתן, כי אולי 'וידר ישראל נדר' אין לזה תוקף של נדר, אלא הם הבטיחו להקב"ה כן והתפללו שבזכות כן ינצחו במלחמה, אבל ממה שאמר הקב"ה על נדר יעקב אבינו

בתיב (כא, ב) 'וידר ישראל נדר לה' ויאמר אם נתן תתן את העם הזה בידי והחרמתי את עריהם', מסופר דבשנת ת"ש, כשהרב מבריסק זצ"ל ברח לוויילנא, והיו שם הרבה בני ישיבה, בשבת פרשת חוקת, תמה ושאל הרי לפני שהורישו את עריהם נדרו להחרים אותן לה', והא קי"ל שאין אדם מקנה או נודר על דבר שלא בא לעולם. ולפני שהספיק לומר את דברו, קפץ בחור אחד ואמר כי בתרגום יונתן מפרש 'וידר' - 'וקיים', שהוא לשון שבועה, ושבועה חלה גם על דבר שלא בא לעולם. והרב מבריסק זצ"ל הרהר בהם קימעא, ולאחר מכן המשיך להשמיע מחידושו בענין אחר, כמסכים לדברי הבחור. לאחר מכן פנה המו"ץ דוויילנא רבי חיים שמעון טאפ ז"ל לאותו בחור, שהיה עליו להמתין עד שהרב יגיד את תירוצו, ואז לומר לו את דברי התרגום, ואילו כעת הפסדנו את הווארט של הרב מבריסק (עי' הרב מבריסק ח"א עמ' 467).

ולבאורה יש לשער שתחילת דבריו היתה לומר שהקושיא אינו קושיא, וכמבואר ברמב"ם - שהיה לחם חקו - (פ"ו מהל' ערכין וחרמין הל' לא-לג) יראה לי שאע"פ שאין אדם מקדיש דבר שלא בא לעולם, אם אמר הרי עלי להקדישו הרי זה חייב להקדישו כשיבא לעולם משום נדרו וכו', ראייה לדבר זה, מה שאמר יעקב אבינו (ויצא כח, כב) 'וכל אשר תתן לי עשר אעשרנו לך', ונאמר (שם לא, יג) 'אשר נדרת לי שם

שאישי ישראל נלחם עם עמלק, ומבקש להחרימו ולאסור אותו עליו, ולהעלותו לגבוה, עליו לדעת שאינו עומד לבד בקשרי המלחמה, אלא הקב"ה ביחד אתו ונלחם עמו, דמקרא מלא אמר הכתוב (בשלח יז, טז) 'מלחמה לה' בעמלק מדור דור', הגם שכל מה שהאדם עושה הוא מרבנו של עולם - 'כי ממך הכל ומידך נתנו לך' (דהי"א כט, טז), המחשבה והרצון להקדיש והכח לדבר ולהוציא הנדר בפה - הכל ממנו ית"ש, אבל במלחמת עמלק אמר הקב"ה באתגליא 'מלחמה לה' בעמלק מדור דור', שהוא דבר הגלוי לעין כל שהקב"ה עושה את המלחמה. ולכן לא היה כאן חסרון של דשלב"ל, כי במחיית עמלק אין שום קושי ואין חסרון של גמר דעת, כי הוא בשותפות כביכול עם הקב"ה. וביד כל אחד ואחד להתגבר על המכשולות והקשיים, כי בכל מלחמה עם עמלק ועם היצר הרע הרי הוא שותף עם רבונו של עולם.

לפעמים בעת שהאדם נאבק עם יצרו הרע, נדמה לו שהרבנו של עולם מצד אחד והוא בצד אחר, או חלילה אם אדם נכשל וחטא, הרי הוא מרגיש שהוא בצד אחד וכביכול בצד השני, אבל כל זה עצת היצר כדי להפילו ביאוש שלא יעמוד להלחם עם עמלק, כי באמת הקב"ה נלחם ביחד עם האדם, ומה שמוטל על האדם הוא לעשות כפי יכולתו, כלשון חז"ל 'בני סתתו בו מעט מעט' (עי' במד' טו, טז ועי' פסיקתא דרב כהנא פסקא כד אות יז). והקב"ה מסייע לאדם במלחמה עם היצר בכל מצב, בין שיוכל לעמוד בנסיון שלא

ע"ה שהוא נדר - מזה שפיר הביא הרמב"ם ראה.

עוד אפשר לתרץ מה שלא הוכיח הרמב"ם מהכא, ע"פ מש"כ בפנים יפות דכיון שארץ ישראל מוחזקת להם מאבותיהם, הוי דבר שבא לעולם. ולדבריו י"ל להמבואר בחז"מ (סי' רג סעיף י בהגה וסמ"ע שם וסי' רט סעיף ד בהגה) דמוכר דשלב"ל עם דשב"ל חל המקח בשניהם, על כן מהני כאן החרמתם על כל הנכסים [ובפנים יפות דן לאידך דעה שמבטל המקח בשניהם, עי"ש]. אך יש לעיין בדבריו, חדא, דגוף הקרקע הוא דמוחזק מאבותיהם, אבל לכאורה אינו בכלל החרם, כי 'ויחרם אתהם' (כא, ג) קאי על אנשים שהם בהריגה כמ"ש רש"י, ו'עריהם' הכוונה על הנכסים שלהם, וזה דשלב"ל, ואולי גם הבתים והאילנות של ישראל כדין בונה נוטע בשדה חבירו (עי' באר יצחק י"ד סי' ל). ועוד קשה, דנהי דהוי של ישראל, אבל אינו יכול להוציאו בדיינים, ובכה"ג גם בקרקע אי אפשר להקדיש דבר שאינו ברשותו (עי' ב"מ ז), ואולי י"ל ע"פ מש"כ בהגהות ברוך טעם (לפני יהושע גיטין לח). שכשאנו יכול להוציאו מחמת אלמות המחזיק, ליכא חסרון דאינו יכול להוציאו בדיינים.

וע"ד העבודה י"ל, דמכיון שכאן היו ערי עמלק כמ"ש רש"י על הפסוק (כא, א) 'וישמע הכנעני', ובמלחמה עם עמלק הקב"ה כביכול שותף עמנו, ואצלו יתברך אין חילוק בין בא לעולם או לא - כי עבר הוה ועתיד הכל שווה לפניו, מכח זה מהני הקדשת בשר ודם, וכמו במיגו הנ"ל במוכר דשלב"ל עם דשב"ל [ויש לחלק], כי בעת

היצר (עי' פני מנחם ר"ה עמ' קפ, ועי' עבד"ד ח"א עמ' שנה בהערה).

ואמרו חז"ל (שבת י.) **הדן דין אמת לאמיתו** נעשה שותף להקב"ה, ומבואר בשפת אמת (משפטים תרנ"ב) דקאי על כל אחד ואחד כאשר הוא שופט את עצמו ובוחר בטוב, הרי הוא דן דין אמת לאמיתו, עי"ש. ולהנ"ל נעשה שותף להקב"ה, כי רבונו של עולם שותף עמו בכל נסיון ונסיון, בכל מלחמה עם היצר שעליו למאוס ברע ולבחור בטוב. ולכן החלש יאמר גבור אני, בלי רפיון ידים, אפשר להתגבר על היצר הרע, וצריך להתגבר עליו, ולקיים 'והחרמתי את עריהם', לעמוד בקשרי המלחמה בכל התוקף, ולהעלותו לגבוה.

יכשל, ובין אם כבר נכשל בחטא שיוכל לשוב בתשובה, וזהו הביאור בדברי הגמרא (סוכה נב:) 'ארבעה מתחרט עליהן הקב"ה שבראם ואלו הן גלות כשדים וישמעאלים ויצר הרע וכו', יצר הרע דכתיב (מיכה ד, ו) ואשר הרעותי, ובאמת אצל הקב"ה אין שייך חרטה כלל, והרי היה גלוי לפניו יתברך קודם בריאתו מה יעשה בו, אלא דאיתא בגמרא (קדושין ל:) 'יצרו של אדם מתגבר עליו בכל יום ואלמלא הקב"ה עוזרו אינו יכול לו', וזהו החרטה שנאמר אצל הקב"ה כביכול, דמיד כשברא הקב"ה את היצר הרע כבר נתן את העזר והסיוע כנגדו, להתגבר עליו בעזר הבורא ית"ש, ולהתחרט על החטאים, כי האדם לעולם לא עומד לבד במלחמתו עם

מאמר ג

בה אמת, אמר רב חנינא שמע מינה חותמו של הקב"ה אמת [וכמ"ש הרה"ק מקאצק זי"ע דחותם הוא כתב שאינו יכול להזדייף, ואמת אינה יכולה להזדייף, דא"כ אינו אמת], אותיבו בתעניתא תלתא יומין ותלתא לילואתא, מסרוהו ניהליהו, נפק אתא כי גוריא דנורא מבית קדשי הקדשים, אמר להו נביא לישראל היינו יצרא דעבודת כוכבים, וכו', עי"ש מה שהורה להם הנביא לעשות לגוריא, כדי לבודד את כח היצרא דע"ז.

ויש להתבונן אמאי צמו אחרי שכבר נפלה פתקא מן שמיא, הרי מבואר בתניא

למדנו היום בדף היומי (ימא סט:): דכשחזרו ישראל מגלות בבל לארץ ישראל, הרגישו אנשי כנסת הגדולה שהיצר הרע של עבודה זרה - שגרם לחורבן בית ראשון - עדיין מרקד ביניהם, ואם כן שוב עלולים הם להיכשל ויחרב הבית בשנית, אמרו כלום יהבתיא לן אלא לקבולי ביה אגרא, לא הן ולא שכרן [הם יכלו לומר 'לא הן', שלא היה להם שום שייכות לע"ז, אבל בדורנו מי שנהנה מעולם הזה אינו יכול לומר 'לא הן' על היצר הרע של דורנו, שהרי נהנה הימנו], ובקשו רחמים שימסר בידם יצר הרע של ע"ז, נפל להו פיתקא מרקיעא דהוה כתב

ד: 'כל אדם שיש בו גסות הרוח כאילו עובד עבודת כוכבים'. ולכן ישבו בתענית ג' ימים וג' לילות, כדי לבטל כל הרגשה עצמית, שהרי האוכל ושותה הוא הרגשה של גאווה, כדאיתא בגמרא (ברכות י:): 'כל האוכל ושותה ואחר כך מתפלל עליו הכתוב אומר (מ"א יד, טו) 'ואותי השלכת אחרי גויך', אל תקרי גויך אלא גאיך, אמר הקב"ה לאחר שנתגאה זה קיבל עליו מלכות שמים', ויש להבין אמאי זה נקרא מתגאה, והרי לא אכל אלא דבר קטן להחיות את נפשו, ואיזה הרגשת גאווה יש בזה, ועל מי הוא התגאה. אלא הביאור הוא, כי כל זמן שהאדם עוד לא אכל, הוא מרגיש באפסיות האדם, אבל אחרי האוכל הרגשת האדם הוא ש'אני קיים' ויש בו שיות, ואינו עומד בביטול גמור לפני הקב"ה, וכשאדם נעמד להתפלל עליו להרגיש שהוא כאין ואפס (והארכנו בזה ער"ח אייר תש"פ). ולכן כדי לבטל יצרא דע"ז ישבו בתענית כדי לבטל מהם כל שייכות ליצרא דע"ז.

והנה לא המדרש עיקר אלא המעשה, במה דברים אמורים, ב"ה ברוב רחמיו וחסדיו ית"ש, זכינו לסיעתא דשמיא מרובה במגבית שהתקיימה השבוע, וראינו אהדה מרבבות אחב"י מכלל ישראל, אבל כל זה לא בזכותנו, ולא בכח מעשינו, אלא כולו לה', לא בכח ולא בגבורה, לא הצלחה ולא מומחיות של בשר ודם, אלא יד ה' עשתה זאת, הגם שע"פ סדר הטבע היה מלוכב בפעולות גשמיות. וגם אם נאמר שקהילה שנרדפת כמעט שנתיים צריכה את ההכרה והאהדה, ואולי ביותר אלה שלא זוכים

(אגרת התשובה פרק ב) שענין התענית הוא להיות לרצון לפני ה' ומרוצה וחביב לפניו ית', וסוד התענית היא סגולה נפלאה להתגלות רצון העליון ב"ה, וצום הנרצה הוא יום רצון נפלא לה', ואם כל ענין התענית כדי להיות מרוצה לה' ושיקובל לפניו ית"ש ברצון, א"כ כאן שכבר נתקבלה תפלתם, מה היה הצורך בתענית נואכן בסנהדרין סד. איתא להיפך, שישבו בתענית לפני שירד הפתקא משמיא, אך ביומא איתא כנ"ל.

וע"ד החסידות י"ל שאי אפשר לגבור על היצר הרע ולנצחו עם כרס מלאה במאכל ובמשטה, ולכן לפני שהלכו לבטל יצרא דע"ז, היו צריכים לשבת בתענית.

אך יש בזה עומק, דידוע מה שאמר החתם סופר זי"ע (עי' ספר בן גרני ר"פ תזריע) על המעשה שרבי יוסף די לה ריינה שהיה בזמן בעלי התוס', רצה להביא את הגאולה, וכמעט שעלה בידו, ובסופו של דבר נכשל לפי שנתן בשמים להריח והקטיר קטורת לס"מ, וביאר החתם סופר זי"ע הכוונה שלרגע קטן עבר בלבו הרהור של הרגשה עצמית שהוא הביא את הגאולה, ועל ידי מחשבה זו נתבטל הכל. ואין הכוונה להתנשאות לפי ההשגה הגסה שלנו, שהרי היה איש רם המעלה שמכעט הביא את הגאולה, אלא היתה לו הרגשה עצמית דקה מן הדקה שיש לו חלק בזה, ומחמת הרגשה זו נתבטל הכל.

ואנשי כנסת הגדולה שבאו לבטל יצרא דע"ז, אסור שיהיה להם שייכות כלשהיא להתנשאות, שהרי כל המתגאה כאילו עובד עבודה זרה, כמ"ש חז"ל (סוטה

זה, ולא להתכחש ולומר שאין לנו הרגשה טובה מכל זה, אלא להכיר בהרגשה שבלבנו - יא אונו זענען דא און אונו עקזעסטירען, ולעבוד על כך ולהתמודד עם מחשבות שכאלו, כי אם אדם חי עם הרגשה שהוא קיים - כאוכל לפני התפלה שמרגיש שיש לו קיום, הרי הוא חס וחלילה בבחינת דוחק רגלי השכינה, והשכינה מסתלקת מארבע אמותיו, וצריכים לעבוד על זה לא לבוא לידי התנשאות.

כל אחד צריך לעבוד על זה, בין בגסות ובין בדקות, בגסות - לעשות חשבון הנפש האם הוא אכן ראוי לאימון שנתנו בו רבבות עמך בית ישראל, וכל אחד צריך לשאול את עצמו, גם מי שזכה לימנות על בני הקהילה הקדושה, האם הוא באמת ראוי, האם הוא מנצל כל המתנות שניתנו לו משמיא, ומשפר דרכיו בתורה ועבודת ה'. ובדקות - לעבוד על הרגשת הלב, שלא תהיה שום שייכות להרגשת ישות, ח"ו לא להתנשא על אחרים, אסור לנו לאבד את ה'לב נשבר'. זה החסידישע בליק - המבט החסידי על הסייעתא דשמיא שזכינו לה, זאת היא העבודה המוטלת עלינו בימים אלו, הנלמדת מדף היומי של היום.

יעקוֹב השי"ת, שתהיה לנו הזכות וסייעתא דשמיא להמשיך, רבונו של עולם - לפי העינים והמחשבות הגשמיות שלנו אנו מתכוונים לעשות טוב ולקיים רצונך ית"ש - אנו בנינו ובני בנינו, יהי רצון שנזכה לבנים ובני בנים עוסקים בתורה ובמצוות.

להיות כאן בפועל צריכים את הזקיפת קומה, אבער אויף דער חסידישע שניט - ההרגשה של כל חסידישע יוד צריכה להיות של שפלות והכנעה, אל לנו להגיע להתנשאות, זאת היא דרישה שאינה דבר פשוט כלל וכלל, אבל עלינו לעבוד ולהילחם בהרגשה פסולה זו של יוהרא.

אֵיתָא בשפת אמת (תרל"ו ד"ה ומדבר) על הפסוק (כא, יח-כ) 'וממדבר מתנה, וממתנה נחליאל ומנחליאל במות, ומבמות הגיא', דהנה אמרו חז"ל (עירובין נד.) אם אדם משים עצמו כמדבר זה שהכל דשין בו תורה ניתנה לו במתנה, וכיון שניתנה לו במתנה נחלו א-ל, וכיון שנחלו א-ל עולה לגדולה, ואם מגיס לבו הקב"ה משפילו, ואם חוזר בו הקב"ה מגביהו. ומבאר השפת אמת שבני ישראל מסרו נפשם וקבלו התורה במתנה, ועל ידי המתנה נתחזקו ועלו במדרגה, אבל בד בבד באו להתנשאות, כי כמעט אי אפשר שלא יבוא לידי התנשאות כלל, ולכן היה צריכים שהקב"ה ישפילם, וכשזכו שהקב"ה הגביהם שוב, כבר היה בלי התנשאות.

אֵין לנו שייכות למדרגות אלו כלל, לא למסירות נפש של דור המדבר, ולא להרגשת התנשאות של דקות שבדקות, הבאה מתוך מתנה רוחנית, אחרי שזכו לדרגת חרות מיצר הרע וממלאך המות, שבכל זאת היה להם איזה שהוא חסרון, כי כמעט אי אפשר שלא לבוא לידי התנשאות כלל. אבל בכל זאת עלינו ללמוד מזה כל חד לפום דרגא דיליה, לעבוד על

קידושא רבא

הבל. יעזור השי"ת שנשמע ונתבשר רק דברים טובים.

כתיב (כא, יד) 'על כן יאמר בספר מלחמות ה' את והב פסופה ואת הנחלים ארנן', ופירש רש"י יאמר בספר מלחמות ה' - כשמספרים ניסים שנעשו לאבותינו, את והב בסופה - את אשר יחב להם והקפה ניסים בים סוף, ואת הנחלים ארנן - ניסים גדולים שנעשו בנחלי ארנן. ויש להבין אמאי רק ניסים אלו כתובים בספר מלחמות ה', הרי מעת שיצאו בני ישראל ממצרים עד כניסתם לארץ ישראל, היו להם ניסים לרוב, וגם אם נימא שרק ניסים שהיו במלחמות כתובים בספר מלחמות ה', מ"מ הרי היתה גם מלחמת עמלק, ואולי י"ל משום שמלחמת עמלק עדיין לא הסתיימה, שאין ה' שלם ואין הכסא שלם עד שימחה זרעו של עמלק, ולכן לא כתובה מלחמת עמלק בספר מלחמות, אבל הרי היתה מלחמת יריחו בעת שנכנסו לארץ ישראל, ומה נתייחד דייקא בב' ניסים הנ"ל.

אלא הביאור הוא, משום שב' ניסים אלו, ניסי ים סוף וניסי נחל ארנן, היו ב' קצוות של השגחת ה', בעת יציאת מצרים עמדו בני ישראל כשמלפניהם הים

איתא בגמרא (ב"ב טז:) רבי שמעון ברבי איתלידא ליה ברתא הוה קא חלש דעתיה, אמר ליה אבוא רביה באה לעולם אמר ליה בר קפרא תנחומין של הבל ניחמך אבוך. וי"ל דהוי תנחומין של 'הבל' מלשון הבל פה, שכוחן בפה, דאיתא בגמרא (נדה לא:) בא זכר בעולם בא ככרו בידו, נקבה אין עמה כלום נקבה נקיה באה עד דאמרה מזוני לא יהבי לה דכתיב (ויצא ל, כח) 'נקבה שכרך עלי ואתנה', ופירש רש"י 'עד דאמרה מזוני - שיודעת להתפלל', ולמטרה זו קבלו הנשים תשעה קבים של שיחה כדאיתא בגמרא (קדושין מט:), דאין המכוון לדברים בטלים בעלמא, אלא לשיחה של תפלה. ואמרו בגמרא (קדושין ל:) 'גלוי וידוע לפני מי שאמר והיה העולם שבן מכבד את אמו יותר מאביו מפני שמשדלתו בדברים', ואיתא שפועה ומדברת והוגה לולד כדרך הנשים המפייסות תינוק הבוכה, וכן הנשים מחבבות כלי זמר כדאיתא בגמרא (מו"ק ט:): 'אמרי אינשי בת שיתין כבת שית לקל טבלא והטא'. וכן איתא בגמרא (ברכות יז:) נשים במאי זכיין באקריוי בנייהו לבי כנישתא ובאתנווי גברייהו, התשעה קבים של שיחה שנטלו הנשים הם כדי לעורר בפה ולהתפלל על בנייהו וגברייהו שיזכו לקיים מצות תלמוד תורה, וזה תנחומין של

ישראל באמת' - שהכל מתנהל בהשגחתו
ית"ש על צד היותר טוב.

שנן חכמים (פרה פ"ג מ"ז) 'מטמאים היו את
הכהן השורף את הפרה, מפני
הצדוקים שלא יהיו אומרים במעורכי שמש
היתה נעשית', דמכיון שטבול יום כשר
בפרה, מחמת כן תקנו חומרות רבות
בשריפת הפרה כי היכי דלא ליזלזלו בה.

ולבאורה אמאי דווקא גבי פרה תקנו
חומרות כדי להוציא מלבן של
צדוקים, הרי יש עוד דברים שהצדוקים
נהגו בהם שלא כדעת חכמים, כגון ספירת
העומר ממחרת השבת, או הקטרת הקטורת
בתוך קודש הקדשים ביום הכיפורים, ועוד,
ובפני יהושע (יומא ב.) כתב דודאי במה
שהיו הצדוקין מקילין שלא כדברי חכמים
לא היו משגיחין בהן כל עיקר, ולא הוצרכו
לעשות מעלה, אלא דוקא בהך ענינא
דטבול יום, שהצדוקין היו מחמירין יותר
מהחכמים, משום הכי הוצרכו חכמים
לעשות ההיפך מדבריהם שיהא נעשה דוקא
בטבול יום.

וי"ל עוד, דשאר הדברים שהצדוקים עשו
שלא כחכמים הם דברים הנוהגים
מידי שנה בשנה, והיה ידוע לכל
שהצדוקים עושים שלא כדעת חכמים, ואין
עושים כדעתם, משא"כ פרה אדומה הלא
במשך כל הדורות עשו לכל היותר תשעה
פרות, ולא יכלו לסמוך שיזכרו מה עשו
בפרה אדומה הקודמת, כי היה מקום

ואחריהם המצרים, ולא ראו לעיניהם שום
דרך הצלה, והקב"ה הצילם על ידי
קריעת ים סוף, ומאידך, בנחלי ארנון היה
להיפך, שבני ישראל בכלל לא ידעו שהיו
בצרה ושנעשה להם נס, אלא אח"כ אמר
הקב"ה מי מודיע לבני הניסים הללו וכו'
(עי' רש"י כא, טז), כי הקב"ה עושה ניסים
רבים שאין אנו יודעים ומכירים בהם
כלל [וכמ"ש מהבעש"ט ז"ע על הפסוק 'הללו
את ה' כל גוים שבחוהו כל האומים כי גבר עלינו
חסדו', שיש גזירות שמתבטלים שבני ישראל אין
יודעים עליהם כלל, ורק הגוים יודעים מה עלה
בלבם לעשות], אמנם פעם אחת גילה
הקב"ה ואמר געבט'ס נאר א קוק מיינע
קינדער, וללמד על הכלל כולו יצא. ולכן
דייקא ב' ניסים אלו כתובים בספר
מלחמות ה', ללמדנו כי גם בעת צרה
וקושי שלעין הגשמית נראה שאין להם
פתרון, מ"מ יש להאמין בהשגחת ה'
המנהג עולמו בחדש, וגם כאשר הנך
מדמה שהכל מתנהל על מי מנוחות
ובמישרים, עליך לדעת שהכל ביד ה'
בחסדו ובהשגחתו.

בתיב (כא, טו) 'ואשד הנחלים אשר נטה
לשבת ער ונשען לגבול מואב',
ובבעל הטורים 'ונשען' ב' במסורה, 'ונשען
לגבול מואב', 'ונשען על ה' קדוש ישראל
באמת' (ישעיה י, כ), דכיון שבאו 'לגבול
מואב' וראו הניסים שנעשו להם 'ונשען על
ה' קדוש ישראל באמת'. ולהנ"ל יובן
ביותר דדייקא כשיודעים בב' נסים הללו -
קריעת ים סוף ונחלי ארנון, שמאמינים
שבכל המצבים שנמצאים אנו סומכים
ובוטחים רק על ה', אזי 'נשען על ה' קדוש

ריק הוא מכס, כי בכוונה כתבה התורה כן, להודיענו דמצד מעשה הכהן, אחר שכבס בגדיו ורחץ בשרו במים, הרי הוא ראוי לבוא אל המחנה, דשמשא ממילא ערבא.

ומלשון חז"ל 'שמשא ממילא ערבא' יש ללמוד מוסר השכל גדול, דכתיב (כא, כז) 'על כן יאמרו המושלים בואו חשבון', ודרשו חז"ל (ב"ב עח:): אלו המושלים ביצרים - בואו ונחשב חשבוננו של עולם, ומבואר בספרים על לשון המשנה (אבות פ"ג מ"א) 'ולפני מי אתה עתיד ליתן דין וחשבון', 'דין' הוא על עצם מעשה העבירה, ו'חשבון' הוא על הזמן של עשיית העבירה שהיה בידו לקיים אז מצוות ומעשים טובים, וגם אחרי ששב בתשובה על העבירה, עליו ליתן חשבון על הזמן שהלך לריק. וחשבון זה של ניצול הזמן הוא חשבון קשה ביותר, שרק המושלים ביצרים יכולים לעשותו, לבוא בחשבון על כל רגע ורגע. וזהו 'שמשא ממילא ערבא', שכדי לבזבז את הזמן אין על האדם לעשות מאומה, כי מאליו יבוא הלילה ואחריו תאיר השמש וחוזר חלילה, והזמן דומה לרכבת הדוהרת במהירות שרצים אחריה לתפוס אותה, ואם לא יתעורר האדם לתפוס את הזמן ולנצלו כראוי, הזמן יתקדם במהירות מאליו, ועל כל אחד להתעורר לנצל את הזמן לדברים טובים.

שתתכח דעת חכמים ויעשו כדעת הצדוקים, ולכן דייקא כאן תקנו חכמים חומרות על גבי חומרות להוציא מלבן של צדוקים, כדי לקבוע אמיתות התורה ומסורת ההלכה.

והנה הטעם דטבול יום כשר בפרה הוא משום שהערב שמש לא מיקרי מחוסר מעשה, וכמבואר בגמרא (פסחים ז:): שוחטין וזורקין על טבול יום ואין שוחטין וזורקין על טמא שרץ, כי טמא שרץ מחוסר טבילה, אבל טבול יום מחוסר הערב שמש - ושמשא ממילא ערבא [ובפרט למבואר באגלי טל (בהקדמה) בשם אביו הרב מביאלא זצ"ל שענין הערב שמש שהצריכה תורה הוא משום שמאחר שהיה טמא באותו יום נשאר בו רושם טומאה כל היום, ובהערב שמש שבא יום אחר שלא היה בו טומאה נסתלקה גם הרשימה (ועי' חידושי הרי"מ בראש מס' ברכות ד"ה אמנם), עי"ש, הרי זה דבר הבא ממילא].

וי"ל שהלכה זו שטבול יום לא הוי מחוסר מעשה מרומזת בפסוק, דכתיב (יט, ז) 'וכבס בגדיו הכהן ורחץ בשרו במים ואחר יבא אל המחנה וטמא הכהן עד הערב', ופירש רש"י סרסוה ודרשוהו - וטמא עד הערב ואחר יבא אל המחנה, שהרי הוא טמא עד הערב, ואסור לו להיכנס למחנה שכינה עד שהעריב שמשו. אבל לא דבר

שבע ברכות

ד' חקת ליל ז' תמוז תשפ"א

שהם נפרדים, אלא שצריך חמצן כדי להתקיים, ולזה צריך את התורה, אבל האמת אינו כן, אלא אדרבה, התורה היא היא עצם החיים, וכמובן שאין המכוון ללימוד התורה גרידא כחכמה בעלמא, אלא לתורה מתוך יראה עם זכרון שהקב"ה יושב ושונה כנגדו, ותורה על מנת לקיים, תורה המורה לנו את הדרך אשר נלך בה, ואילו כל הצרכים הגשמיים הם החמצן של החיים שנוכל להתקיים.

אִיתָא בגמרא (מו"ק יח: סוטה ב.) 'ארבעים יום קודם יצירת הולד בת קול יוצאת ואומרת בת פלוני לפלוני בית פלוני לפלוני', והקשו הקדמונים דהול"ל פלונית

פותחין בכבוד הרב - היום היארציית של הרבי הלב שמחה זי"ע, במלך כתיב (שופטים יז, יט) 'והיתה עמו וקרא בו כל ימי חייו', ובלב שמחה (שופטים תשמ"ג) דקדק דלכאורה הול"ל כל ימיו, ומחי כל ימי 'חייו'. ומפרש ש'כל ימי חייו' היינו שכל חיותו והווייתו תהיה מהתורה. ויש להסמיק לזה מה שמסופר שהגאון רבי ברוך בער זצ"ל היה פעם באסיפה של ראשי ישיבות, ואחד מהם התבטא שהתורה הוא החמצן של החיים, רבי ברוך בער קם ממקומו דפק על השולחן בהתלהבות כדרכו ואמר הנני מוחה, וכי התורה היא החמצן של החיים?! התורה היא החיים! כי כשאומרים שהתורה היא החמצן של החיים מצטייר בעיני האדם שיש חיים

א. אם מדברים על הקְּזוּזוֹת, אני מוכרח לומר, כל ייסוד קהילתנו הק' הוא דבר אשר לא ייאמן, ולא עלתה על דעתו של אדם לשער שיתרחש, וגם אחר הקמתה ישנן הרבה עובדות ומאורעות במשך השנתיים שלא האמינו שיעלה בידינו להוציאם אל הפועל, כמו ייסוד המוסדות הק' שלומדים בהם כדרך רבותינו ואבותינו מאז וכדומה, ואכן כל פרט ופרט בהתהוות הקהילה הק' הוא בבחינת 'מאת ה' היתה זאת היא נפלאת בעינינו'.

בימים אלו, נוכחתי לראות בעוד דבר שלא האמנתי ולא העליתי על דעתי שיכול להיות, ובכל זאת הוא קרה. הרי ידוע לכל אחד ואחד שבני הקהילה עוברים רדיפות שונות בכלל ובפרט, ואף שכמובן שותקים ומבליגים, ויודעים ומכירים שהכל מאת ה' - כמ"ש (ש"ב טז, י) 'ה' אמר לו קלל', אבל לא מזדהים עם הרדיפות ולא מצדיקים אותם. כעת, לראשונה הצדקתי והזדהתי עם אחת מן הרדיפות. וכאמור אנו נמצאים בקהילה קד' שקורים בה דברים שלא ייאמנו.

במה דברים אמורים, במסגרת המגבית 'לבנו בתורת', חולקה בתיבות דואר חוברת בשם 'הכרוז', בבואי הביתה ראיתי את החוברת בתיבת דואר, משקראתי מה כתוב בה הרהרתי לעצמי הרי

גשמי, אבל למעלה בשמים מכריזים 'בת פלוני' לפלוני, שם גלוי האמת שיודיע חתונה הוא דבר נשגב, ומרמזים לחתן שיזכור זאת.

עוד נרמז בלשון 'בת פלוני', מכיון שחינוך הילדים לתורה וליראת שמים מיט א יודיע חתן תלוי מאוד בחינוך של האמא - עקרת הבית, וזה מאוד תלוי מה הם ראו בקטנותם אצל אביהם, לכן מכריזים 'בת פלוני'. וכשהבת פלוני כראוי, עם שורשים פון ווארעמע חסידישע שטובער, מלא תוכן, אז יותר בקל שיהיה לשם שמים.

והנה בסוף פרשת וישלח מאריכה התורה לפרט אלופי עשו, ובתחלת פרשת וישב מביא רש"י מחז"ל (תנחומא שם א) 'משל למרגלית שנפלה בין החול, אדם

לפלוני, או בת פלוני לבן פלוני. וי"ל בהקדם מה שפירש הרבי הלב שמחה זי"ע מאמרם ז"ל (ב"ב קמא). 'בת תחלה סימן יפה לבנים', דכל אחד ואחד יכול לזכות לכך שיהיה לו סימן יפה לבנים, כי 'הנושא אשה לשם שמים מעלה עליו הכתוב כאילו ילדה' (סוטה יב.), ואם החתן עושה מעשיו לשם שמים, הרי כאילו ילדה, והוי סימן יפה לבנים, שכשמעשיו כראוי יכול אח"כ לחנך הבנים כראוי בדרך הישר.

ולפי זה י"ל שלכן מכריזים בשמים 'בת פלוני', כלומר שאומרים לחתן: שים על לבך! גייסט חתונה האבען, ס'איז נישט סתם א חתונה, זה מצוה שצריך לעשותה לשם שמים, שיעלה עליך הכתוב כאילו ילדה - בת פלוני, כי כאן בעולם הזה החומרי מסתכלים על חתונה במבט

העולם אומר שרק הרבנו של עולם ולהבדיל בני הבית מכירים את האדם כמו שהוא באמת, ואם אשאר את החוברת על השולחן, לא יבינו בני הבית במי מדובר כאן, על מי כותבים כך, ולכן גנזתי את החוברת. בהמשך ראיתי, שהשכנים שלא הספיקו להוציא את החוברת מתיבת הדואר, הוציאו להם את החוברת העלימו וקרעו, אני חייב לומר שאני מזדהה ומצדיק את אלה שהעלימו את החוברות, וכל מי שיש לו חוברת כזה, יואיל בטובו לגונזה.

לא בשלוחים אני משגר עליכם, אלא בשמי ובקולי אני אומר לכם ברורות, החוברת מלאה בגוזמאות כריזמן, ועוד והוא העיקר, וכי ח"ו פולחן אישיות יש כאן, הרי כשאנו מבקשים את נדבת אחב"י לא בגיני הם נתבעים ונותנים, אלא כמו שאמרתי כבר כמה פעמים, ואגיד זאת שוב ושוב, הרבותא היא הציבור, קמה כאן קהילה קד' של אברכים מבוגרים וצעירים יראים ושלמים שויתרו והקריבו מעצמם, ויתרו על פרנסה ועל עוד המון דברים חיוניים, למען מטרה קדושה, לחנך בנינו ועצמנו לתורה ויראת שמים טהורה ומדות טובות, ואני מביט עליהם מלמטה למעלה, זה מה שמיוחד כאן, הרצונות וההקרבה שלהם להתנהג בדרך הישר ולהתקרב אל הבורא ית"ש. ואם צריכים לשוות דמות מול עינינו, אזי יש לדבר בגדלות כ"ק אאז"ל הפני מנחם זי"ע שדמות דיוקנו עומדת לנגד עינינו לזכות לילך בדרכיו.

אני אומר במפורש קבל עם, לא ידעתי מראש שיכתבו כזאת, וראוי לגנוז את החוברת שאין בה שום דברי טעם ולא להביט בה כלל, ראוי לכל אחד להתעלם ממנה כליל ולגונזה, אין בה שום תועלת.

וְלֹא יאמר האדם 'מרגלית כל מקום שהיא מרגלית שמה', כי רק אחרי שמסננים את החול, יכולים להקדיש לגבוה את המרגלית שנמצאה - לעשות כל המעשים בקו"ט, כי כל זמן שהמרגלית אבודה אי אפשר להקדישה שהרי אינה ברשותו, כדאיתא בגמרא (ב"ק טו:) 'ואיש כי יקדיש את ביתו קודש לה' - מה ביתו ברשותו אף כל ברשותו'. ואם הבית ברשותו וקדוש לגבוה, אף כל ברשותו - אזי כל תהלוכותיו יהיו בקדושה, וגם הדורות אחריו יהיו ברשותו.

וְלֹא זו בלבד, אלא מי שמקדיש את ביתו קודש לה', אזי גם בצאתו לחוץ יוכל להתגבר על הנסיונות, כי הוא חי באוירה מרוממת. וכך יש ללמוד ממה דקי"ל שמוזוה קובעים דרך ביאתך, דלכאורה הרי המוזוה באה כדי להזכיר לאדם אהבת הבורא ית"ש ולהעיר אותו משנתו ושגיוותו בהבלי הזמן וכמ"ש הרמב"ם (פ"ו מהל' מוזוה ה"ג), והרי רוב הנסיונות הם בחוץ, והו"ל לקבוע המוזוה דרך צאתך, אלא הכל תלוי בבית פנימה, עד כמה שמקדש את ביתו, אם המקום שהוא חי הוא בית ומקום של קדושה - ביתו ברשותו, אזי גם כשיצא לחוץ הוא יהיה ברשותו.

יעזור השי"ת שהחתן יזכה תמיד למצוא את המרגלית ולהוציאה מתוך החול, ויזכו לדורות ישרים מבורכים, בבריאות, ושיזכו ההורים והסבות לרוות מהם נחת יהודית.

ממשמש בחול וכוברו בַּכְּבֶּרֶה עד שמוצא את המרגלית, ומשמצאה הוא משליך את הצרורות מידו ונוטל המרגלית, אלופי עשו הם הצרורות והחול שהשליך אחר שמצא את המרגלית - היינו תולדות יעקב ובניו שכתובים בפרשת וישב. זהו התפקיד של כל אדם בהאי עלמא לנפות ולסנן את החול כדי למצוא את המרגלית, כי אמנם אמרו חז"ל (מגילה טו.) 'משל לאדם שאבדה לו מרגלית, כל מקום שהיא מרגלית שמה, לא אבדה אלא לבעלה', אבל על הבעלים למצוא את האבידה, וזה על ידי שהוא מסנן את החול.

בל מעשי בני אדם הם 'חול', כדאיתא בגמרא (ב"ב ז:) על הפסוק (תהלים קלט, יח) 'אספרם מחול ירבון' - 'הכי קאמר אספרם למעשיהם של צדיקים, מחול ירבון', במשך כל ימי חייו עליו לסנן את החול, וגם אחרי שמצא המרגלית, עדיין נשארו הרבה מרגליות בתוך החול, ובכל נסיון שעומדים בו כראוי מוצאים עוד מרגלית, ולכן הצדיק במשך כל ימי חייו מחפש בתוך מעשי החול למצוא שם הארה, ואיתא בשפת אמת (אמור תרמ"ו ד"ה בפסוק אלה) בשם החידושי הרי"מ זי"ע שבני ישראל נקראים 'חול הים' [כדכתיב (וירא כב, כז) 'והרבה ארבה את זרעך וגו' וכחול אשר על שפת הים', ושמתי את זרעך כחול הים' (וישלה לב, יג), 'והיה מספר בני ישראל כחול הים' (הושע ב, א)], דכמו שהחול מבדיל בין הים ליבשה, כך בני ישראל הם המבדילין ומגבילין הארת הקדושה, שלא יתערב טוב ברע.

הנחת תפילין

ה' חקת ז' תמוז תשפ"א

יחוד בתפילין חשובה יותר מבשאר מצוות, וכמ"ש המחבר (סי' כה סעיף ה) יכולין בהנחתם וכו', ויש פוסקים דס"ל שהכוונה בהנחת תפילין מעכבת (עי' משנ"ב שם סקט"ו). אמנם במשך השנים מתרגלים לעצם המעשה של הנחת תפילין, אבל ההתבוננות במצות תפילין, נצרך לחזק ולשמר אותה כל יום מחדש, שלא תהיה מצות אנשים מלומדה.

כ"ק אאז"ל (פני מנחם בפרשתן עמ' קכד) הקשה דלפי דברי החידושי הרי"מ יש להבין אמאי הוקדמה מלחמת סיחון למלחמת עוג, הרי תפילין של יד קודמים לשל ראש, והיו צריכים להרוג את עוג בראשונה, עי"ש מש"כ לדרכו. וי"ל שהתנאי הראשון לפני הנחת תפילין הוא טהרת המחשבה, כי אם מניחים תפילין עם מחשבות שאינם טהורות אזי הוי פגם בתפילין, והנחת התפילין חסרת ערך [ועי' בית יוסף (אור"ח סי' לח) על מחשבות שאינן טהורות בשעת הנחת תפילין], וזה הטעם שמאחרים החינוך למצות תפילין יותר משאר כל המצוות, כי צריכים שיהיה עכ"פ קרוב לבר דעת - שיהיה איש שיכול לשמור על המחשבות. ולכן בתחילה נלחמו עם סיחון מלך חשבון - לטהר המחשבות, ואח"כ מתחילה העבודה לפי הסדר, של יד לשעבד תאוות

איתא מהחתם סופר זי"ע דמי שבדרך לימודו בלא כוונת מתכוון מוצא בשיעור היומי שלו או בפרשת השבוע, מעין המאורע - קיום מצוה וכדומה, הרי זה סימן כי רוח אלקים דיבר בעוסקי תורה לשמה (עי' דרשות חתם סופר סוכות תקכ"ץ (ח"א נב.) בהגהת שער יוסף).

ולבאורה במצות תפילין לא שייך ענין זה, שהרי מניחים תפילין בכל יום, ולעולם יקיימו את המצוה בפרשת השבוע שכתוב בה מצות תפילין. אבל אם מזדמן הפרשה שכתוב בה מצות תפילין בשעת החינוך למצות תפילין, שמתחילים להניח תפילין, יש לזה חשיבות יתירה, ובפרשתן מרומז מצות תפילין, דבסוף הפרשה נאמרה מלחמת סיחון ועוג, וידוע מהחידושי הרי"מ זי"ע - ורבוה"ק זי"ע חזרו רבות על דבה"ק, דסיחון ועוג מתנגדים לבני ישראל בעבודת ה', סיחון מלך חשבון מתנגד למחשבות, והוא כנגד תפילין של ראש מקום המחשבה, ועוג מלך הבשן באדרעי מקלקל המעשים, והוא כנגד תפילין של יד. והרי זהו התוכן הפנימי של מצות תפילין, כמו שאומרים בלשם יחוד לפני הנחת תפילין, תפילין של יד לשעבד תאוות לבנו לעבודתו, ותפילין של ראש שהמחשבות יהיו להשי"ת, ואמירת הלשם

ומחשבות לבנו לעבודתו ית"ש, קודם לשעבד התאוות, ורק אח"כ יכולות המחשבות להיות לה' - איך לבצע את ההתעוררות שבלב בעולם המעשה.

הרב הלב שמחה זי"ע [שהיום יומא דהילולא דיליה] היה מיוחד ביותר בכח המחשבה שלו, מיעט מאוד בדיבור - במשך כל השנים וגם בשנות הנהגתו אמר דברי תורה בקיצור, ובלט אצלו ביותר כח המחשבה, כנגד סיחון מלך חשבון. ועי"ז יכולים בעולם המעשה לשעבד כל החושים והמעשים לה'. אלעס וואס די רבי'ס האבען געטוהן איז געווען ארויס צו נעמען פון די בלאטע.

הלב, ואח"כ של ראש לטהר המחשבות בקדושה יתירה.

ומקדימים את של יד לשל ראש, כי העיקר תלוי בהתעוררות שבלב - אתערותא דלבא הוא הראש והמקדים לכל המעשים, וכמו שאמרנו (ס"ג קרח מאמר ב) על מה שכתב הרמב"ם 'כל מי שנדבה רוחו והבינו מדעו', דלכאורה השכל מביא להתעוררות הלב, ולא להיפך, אלא כך הוא הסדר, בתחילה צריך 'שנדבה' רוחו - שהלב יבער להשי"ת עם רצון עז להתקרב אליו ית"ש, ואז יכול ותועיל לו ההבנה בשכל מה עליו לעשות. וכן אומרים בלשם יחוד 'לשעבד תאוות

כנס הודאה לרגל סיום המגבית והתעוררות - 'יחזור לתלמודו' אור לועש"ק חקת

בהודאה אי אפשר לצאת על ידי שליח, אלא כל אחד בעצמו צריך להודות בפיו.

יש להודות לאחי ראש הישיבה הגאון רבי דניאל חיים שליט"א, ולראשי העסקנים שיחיו, ולכלל הציבור בארץ ישראל ובחוץ לארץ שהתמסרו להצלחת המגבית. הזכרנו במעמד פתיחת המגבית, דברי השם משמואל (שלח תער"ב) שמבאר הטעם לסמיכות פרשת חלה לפרשת מרגלים, כי חיוב חלה אינו חל אלא ע"י גלגול העיסה, שעל ידי הגלגול כל חלקי הקמח מתאחדים לגוש אחד, ולא נולד בה דבר חדש אלא הקיבוץ, וזה מורה על כח האחדות של כנסת ישראל, וכאשר מפריש הראשית לכהן הוא תיקון על העדר האחדות בין ישראל שהיה בחטא המרגלים. והנה מלבד שאר המעלות במגבית זו, יש בה את המעלה של כאיש אחד בלב אחד עם כח האחדות, וכאן הרי עמלו להשיג את הקמח עבור המים, כי אם אין תורה אין קמח ואם אין קמח אין תורה, ואין מים אלא תורה. ושמעתי שרבי אברהם מרדכי הי"ו בן אחי ראש הישיבה הגרד"ח שליט"א הוסיף מה דאיתא בגמרא (ב"ק מח. וברש"י ד"ה למיפא) שכדי ללוש עיסה צריכים להפשיל את

בראש ובראשונה יש להודות לרבינו של עולם, כל הקמת הקהילה - 'מאת ה' היתה זאת היא נפלאת בעינינו', יש חלקים שגלויים לציבור, ויש חלקים שנעלמים ואין ידועים לכל, אבל כל פרט ופרט - יד ה' עשתה זאת, וגם דברים שהיו נראים מראש שאינם על הצד היותר טוב - עם הזמן ראו שהיו לתועלת. כל איש ישראל צריך כסדר לשאול את עצמו: האם רצה ה' את מעשיך? האם הוא הולך בדרך הנכונה ומעשיו רצויים לפני הקב"ה, תמיד צריך לעמוד לנגד עיניו המצפן 'רצה ה' את מעשיך', ואמנם אין אדם שיכול להיות בטוח בעצמו שמעשיו רצויין לפניו ית"ש, אבל סימנים מוכיחים שהמעשים גורמים נחת רוח למעלה, ואנו תפלה ובקשה על העתיד, שנזכה גם בהמשך לחסדיו ית"ש, שתהיה לנו הזכות לקיים רצונו ית"ש, ולעשות נחת רוח למעלה.

כמו שבקשתי בקשה אישית בפתיחת המגבית, כך בסיומה עלי להודות באופן אישי לכל אחד ואחד, וכדברי האבודרהם הנודעים (חזרת הש"ץ - מודים) בטעם שבברכת מודים בחזרת הש"ץ אומרים כל הציבור מודים דרבנן, כי

הם, על שהייתם שותפים עמנו בדבר הגדול הזה.

הזכרנו מקודם שהמגבית היא כענין חלה, וקי"ל שדייקא העושה עיסה כדי שתתקיים חייבת בחלה, אבל העושה עיסה כדי לחלקה אינה חייבת בחלה. והיינו משום שאחדות היא דייקא אם נעשה על מנת שיתקיים, מי יתן שהאחדות הנפלאה בין כולם - דאס פאראייניקייט און צוזאמענשאפט, שהיתה לציבור אנ"ש בימים אלו, שנמשך בה, ונקיים 'יחזור לתלמוד' כמו לפני המגבית - בכל שאר הדברים, אבל האחדות תשאר בתוקפה, כי זהו הכלי מחזיק ברכה.

בתיב (כא, ט) 'ויעש משה נחת נחושת', ופירש רש"י 'לא נאמר לו לעשות נחושת, אלא אמר משה, הקב"ה קראו 'נחש' ואני אעשנו של 'נחושת', לשון נופל על 'לשון', ומבואר בספרים משום שבני ישראל חטאו בחטא הלשון - שדברו על משה רבינו ע"ה, והעונש היה בנחשים שהם לקו על הוצאת דיבה, וכמ"ש חז"ל (ערכין טו:) 'לעתיד לבא מתקבצות כל החיות ובאות אצל נחש, ואומרות ארי דורס ואוכל זאב טורף ואוכל אתה מה הנאה יש לך, אומר להם וכי מה יתרון לבעל הלשון', ולכן אמר מרע"ה שהתיקון גם יהיה בנחש הנחושת - לשון נופל על לשון.

השרוולים, דהיינו לעמול ולהתייגע. ואכן קהל אנ"ש - אברכים צעירים ומבוגרים השקיעו כוחות מרובים, און האבען טאקע אויפגעהויבען די ארבעל. ואיתא בגמרא (ברכות ה:) דרבי יוחנן גלייה לדרעיה ונפל נהורא, והקשו המפרשים אמאי היה צריך לגלות את זרועו, הרי 'חכמת אדם תאיר פניו' והול"ל דנפיל נהורא מפניו של רבי יוחנן. אלא המכוון הוא דעיקר האור הוא על ידי מה שהאדם מוציא בפועל בעולם המעשה. ב"ה כל אחד ואחד מאנשי קהילתנו הק' קיים בעצמו 'גלייה לדרעיה' בעולם המעשה עם רצון וחשק והתלהבות, וב"ה נתקיים בהם 'ונפיל נהורא'.

אחרון אחרון חביב, ברכת יישר כח והודאה מיוחדת לרבבות עמך בית ישראל שהשתתפו ברוח נדיבה ונפש חפיצה, החל מגדולי תורה ואדמו"רים [לפני שעתים קבלתי מכתב עם תרומה הגונה מרבי חשוב, ורצונו להעלים שמו זהו כבודו, ולא אהיה הולך רכיל ומגלה סוד], עד אנשים מן השורה, מכל העדות והחוגים, שנתנו במסירות נפלאה, בעלי יכולת שתרמו סכומים גדולים, ועניים שקימצו מעיסתם ונתנו, והיו כאלה שנתנו מאה שקלים והמתרים לא רצה לקחת מהם כי אם חמישים בידעו שנוטל מפת לחמם, ובכל זאת התעקשו לתת. ומלבד עצם הסכום שב"ה נותן קצת מרגוע ויכולת להתחיל להתבסס, ההשתתפות של עמך בית ישראל ווארעמט אהן דער הארץ וויא כלל ישראל זעהט אונז, שבעצם השתתפותם אמרו לנו מ'אלט מיט ענק מ'שטייט מיט ענק, זאגען אונז א יישר כח פאר כלל ישראל, פאר אלע תורמים באשר

כח הצלחתו וכדומה, אלא מתוך דחף פנימי לצורך רוחני, אכן קשה מאוד לעשות לשם שמים בלבד, אבל עכ"פ מוטל על כל אחד להגדיל החלק של לשם שמים, גרעסער מאכען דער פינטעל פון לשם שמים.

ו'יחזור לתלמודו' מתפרש גם שעל כל אחד לחזור לרגילות שלו בכל הענינים, יש כאלה שהתעסקו בדברים שאינם מתעסקים בהם ביום יום, או דברו עם אנשים שונים, או אם יש כאלו שבימים אלו היו צריכים להסתכל במחשב - מה שאין עושים כן ביום יום, בכל גדר וסייג שהורגלו בו ועתה לצורך מצוה יצאו חוץ לשיטה, על כל אחד לחזור לתלמודו - לרגילות שלו, ומי שיש לו מנהג טוב שנהג בו עד ימי המגבית, שיחזור וימשיך לעמוד בו.

ובאופן כללי, כלל ציבור אנ"ש צריך לחזור לתלמודו, לעזוב את התמונות ואת הפרסום וכל חניכא דאית להו, נישט צו מאכען פון אונז א געשעפט, והרי כל זה היה החלק של 'שקר' שצריכים בכל דבר של אמת, וכעת הזמן לחזור לכבראשונה, עם שפלות והכנעה, והרי כל פולחן האישיות מנוגד לדרכנו בתכלית, נאך אלעס איז שפלות מיט הכנעה אונזערע כח.

ויש להוסיף ולרמז במה שאמרו לשון 'נופל' על לשון, שהרי הנחש היה הולך על ארבע רגלים, אלא שאחרי שחטא בחטא הלשון נענש 'על גחונך תלך', שמכיון שקלקל את לשונו, נענש בנפילת הלשון שיהא מלחך עפר. וזה מה שרמז להם מרע"ה שאם חטאו בחטא הלשון, הרי הינם מקלקלים כח הדיבור שהוא גבוה מאוד, ומורידים אותו ממעלתו, ועל האדם לראות שהלשון שלו לא תהיה 'נופל' כמו הלשון של הנחש, נאר זעהן צו דערהייבען דער לשון. בימים אלו, כל אחד השתמש בכח הדיבור שלו לדברים טובים וחיוביים, הבה נקבל על עצמינו להשאר בזה - עם לשון מרוממת, שהלשון תהיה למעלה ולא 'נופל' למטה - ורוממתנו מכל הלשוניות, שלא ניכשל בחטא הלשון, הן מבחוץ והן מבפנים, שהשיג והשיח יהיו רק על דברים חיוביים, דער דיבור זאל זיין גוט.

דברנו בעת פתיחת המגבית על לשון הרמב"ם (פ"ג מהל' ת"ת ה"ד) 'היה לפניו עשיית מצוה ותלמוד תורה אם אפשר למצוה להעשות ע"י אחרים לא יפסיק תלמודו ואם לאו יעשה המצוה ויחזור לתלמודו', ואיתא מבעלי המוסר ש'ויחזור לתלמודו' הוא סימן והוכחה על הסיבה שגרמה לו לבטל מתלמודו, שאם לאחר שעשה המצוה הוא חוזר לתלמודו כבראשונה, עם כל החושים והכוחות, הרי זה מעיד שהמניע במה שביטל מתלמודו לא היה עם נגיעה אישית כגון כדי להראות

הישג רוחני. והשיא האמיתי של כל המגבית אינו הסכום הגדול שנאסף ברוב רחמיו וחסדיו ית"ש, אלא השיא הוא לעשות נחת רוח ליוצרנו, יעזור השי"ת שנזכה לעמוד ביעד זה ואף להוסיף עליו - לעשות נחת רוח לאבינו שבשמים מעתה ועד עולם אנו ובנינו ובני בנינו, ונזכה לראות בנים ובני בנים עוסקים בתורה ובמצוות לשמה, כולנו יודעי שמך ולומדי תורתך לשמה.

עוד עלינו לדעת, כי מעתה מוטלת אחריות כבדת משקל על כל אחד ואחד מאתנו, אנשים נדבו למגבית מתוך הקרבה והתמסרות, מתוך הדחק, הרי לעשרות אלפים שהשתתפו במגבית יש תביעה עלינו, הצגנו בפני הקהל הרחב שנבנית כאן קהילה של תורה ושל תוכן פנימי, עלינו באמת להתנהג כך, ועל כל אחד לקבל על עצמו הוספה בלימוד התורה, שמלבד ההישג בגשמיות יהיה

